

зувати її рішення різними дійовими особами, включити в процес гри всіх присутніх і на ідентичному матеріалі діагностувати наявний рівень сформованості комунікативних умінь. Іноді доцільно надавати можливість одному і тому ж студентів програвати декілька ролей.

Отже, технологія комунікативно спрямованої навчальної діяльності, коли дії кожного залежать від дій інших, кожен студент отримує підкріплення від тієї ролі, яку він виконує в структурі співробітництва, коли всі студенти впевнені в можливості досягнення мети, мобілізує інтелектуальні, фізичні, моральні ресурси групи в цілому, і кожного студента зокрема, і сприяє формуванню позитивного комунікативного досвіду майбутніх юристів.

Бібліографічні посилання:

1. Панфилова А. П. Инновационные педагогические технологии: Активное обучение: учеб. пособ. для студ. Москва: Академия, 2009. 192 с.
2. Коммуникативность общения в практику работы школы: из опыта работы / под ред. И. Е. Пассова. Москва: Просвещение, 1985. 127 с.
3. Черних О. В. Освіта як комунікативний процес. Київ: Поліграф Колсан-тинг, 2004. 39 с.
4. Кларин М. В. Личностная ориентация в непрерывном образовании. Педагогика. 1996. № 2. С. 6–11.
5. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении: Книга для учителя. Москва: Просвещение, 1987. 190 с.
6. Щербань П. М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: навч. посібник для студентів ВНЗ. Київ: Вища школа, 2004. 206 с.

Шубенок Тамара Іванівна,
викладач Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СИСТЕМА ОСВІТИ У СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ

Інтеграція України у світовий освітній простір передбачає вивчення закордонного досвіду і впровадження найбільш цінних здобутків у вітчизняну систему освіти. Це питання є особливо актуальним сьогодні, коли в системі вищої освіти відбуваються трансформаційні процеси. Тому американський досвід є дуже цікавий для нашої країни, особливо зараз, коли в системі вищої освіти США відбуваються суттєві інституційні перетворення, які варті уваги, а певні їх риси можуть бути використанні в освітньому просторі України. Хоча за результатами рейтингу кращих систем освіти, США не входить до країн з найкращою системою освіти, все ж багато людей з різних країн світу прагнуть одержати освіту у вищих навчальних закладах країни.

Американська система освіти являє собою зразок динамічності, постійної модернізації структури, яка інтегрує все краще, що є у світі в цій сфері. І освіта допомогла країні перебороти кризи, пом'якшити проблеми расової дискримінації, перебороти бідність, безробіття, поліпшити становище жінок,

інвалідів, національних меншин.

Основні принципи функціонування системи освіти у США: суспільство, сім'я, діти.

Суспільство.

Американці глибоко поважають тих, хто досяг чогось у житті, почав з нуля і подолав немало труднощів на шляху до успіху. До адміністративної еліти вони ставляться з меншою повагою, тому що співробітники державної адміністрації мають привілеї завдяки своїм посадам. Тому будь-який американець, яку б посаду він не займав, навіть сам президент, повинен стати у чергу разом з іншими людьми, якщо він, наприклад, хоче десь перекусити. Для американців рівність можливостей є понад усе.

Для більшості американців найголовнішим поняттям є праця. Праця є мірилом всіх цінностей і людської гідності. Для багатьох американців праця є самоціллю: цілеспрямованість та самовдосконалення заслуговує нагороди у вигляді заробітної плати чи пенсії.

Американці посідають активну позицію у житті. Вони намагаються впливати на хід подій, а не пасивно спостерігати за подіями. Вони контролюють все, навіть час. Час – це гроші, а це означає, що його можна витратити також як і гроші.

Американці – це дуже мобільна нація, за деякими підрахунками, середній житель США міняє місце проживання 4-5 разів протягом життя.

Сім'я.

Американці одружуються набагато пізніше, ніж раніше (чоловіки, в середньому, у двадцять вісім років, а жінки – у двадцять шість). Половина шлюбів закінчується розлученням. Третя частина американських дітей народжується поза шлюбом. Американські родини охоче усиновлюють дітей з інших країн.

У сім'ях з обома батьками рівність між подружжям розповсюджується як на роботу так і на домашнє господарство. Разом з тим росте кількість сімей з татами – домогосподарями, в той час як дружина намагається одержати підвищення по службі.

Американська сім'я – це живе втілення демократії. Американські батьки на кожному кроці радяться з своїми чадами, обговорюють з ними різні питання. Таким способом їх дуже рано вчать приймати рішення.

Дітям можна сперечатись і з батьками, і з вчителями. Вважається, що це лише форма вираження особистої думки і активного сприйняття того, що чуєш, а також спосіб ствердитися у своїх правах.

Трудовій етиці дітей навчають змалку. Шлях до неї починається з допомоги батькам по господарству, за що дитина одержує заслужену винагороду (кишенькові гроші); цей шлях продовжується, коли хлопчик підробляє поштарем, а дівчинка – бекісітером. Так вперше дитина смакує привабливість фінансової незалежності.

Фізичне покарання дітей суворо забороняється. У якості покарання

практикується позбавлення дітей розваг, солодоців, іграшок і інших розваг. Але найкращим способом доказати дитині, що вона поводитись неправильно, залишається бесіда. Будь яке покарання повинне супроводжуватись докладним поясненням його мотивів [1].

Діти.

Батьки, навіть дуже зайняті роботою, вважають своїм обов'язком приділяти якнайбільше уваги своїм дітям, цікавляться їх успіхами і розвитком, захопленнями і проблемами. Невід'ємною частиною побуту американських сімей є походи на природу, екскурсії, пікніки, регулярні сумісні вечери.

Бабусі у США, як правило, не обтяжені турботами про онуків. Діти – це проблеми батьків, і якщо вони вважають себе достатньо дорослими, щоб мати малюків, то повинні самі і думати про те, хто буде піклуватися ними.

Найвищою ознакою незалежності молодого людини є особиста машина. У багатьох штатах підліткам дозволяється керувати автомобілем з 16-17 років. Керування автомобілем вважається настільки серйозним, що у більшості шкіл навіть ввели курси водія.

Велика увага приділяється вихованню патріотизму. Вже у підготовчому класі заняття кожного дня починаються з читання хором клятви на вірність Сполученим Штатам.

Освіта.

28% світових витрат на навчання припадає на Америку, де проживає 4% дітей і молоді планети. Навчання у цій країні – одне з найдорожчих у світі, при цьому рівень грамотності її жителів становить 99%. Існують різні типи шкіл:

1) державні – 71,5%; на одного вчителя припадає , навчання у державних школах безкоштовне;

2) приватні – 24,15%, вартість навчання від \$6000 до \$60 000 на рік (у середньому \$17 500), на одного вчителя припадає 11 учнів;

3) чартерні – 4,35%, їх фінансує держава, можуть залучатись і приватні інвестори.

Щоб стати учнем, необхідно перемогти в лотереї, яку для всіх проводять безкоштовно один раз на рік, або скласти іспити. На одного вчителя – 13 учнів.

Дошкільна освіта починається з 5 років. У 6-7 років діти йдуть до початкової школи, де навчаються три роки з 6 по 8 клас. З 9 по 11 клас навчаються у старшій (або вищій) школі. Школярі отримують повну шкільну освіту у 17-18 років.

Шкільна освіта контролюється і фінансується місцевими органами влади. Початкова школа, середня і старша – це абсолютно різні школи, в різних районах, з різними директорами і вчителями. Їх рівень може принципово відрізнятися. Наприклад, в окрузі з хорошою початковою школою може бути значно гірша середня. Тому батькам доводиться або возити дитину в інший округ на уроки, або змінювати місце проживання. Іноді у батьків виникають

проблеми, тому що житло в іншому окрузі може коштувати набагато більше, ніж у попередньому.

В американських школах здебільшого практикують написання творів, складання проектів і дискусій. Таким чином учень вчиться самостійно здобувати інформацію і самостійно мислити. Тому студенти на перших курсах навчання в університеті володіють значно скромнішими знаннями, ніж студенти з пострадянських країн. Микола Злобін у книжці «Америка: живуть же люди» коментує це так: «Я давно помітив, що коли в одну групу на перших курсах університету потрапляють американські й російські студенти, то випускники шкіл США виглядають дуже блідо на російському фоні. Притихлі американці з задрістю спостерігають за російськими студентами, які легко цитують Достоєвського і Сартра, показують на карті Нову Каледонію, називають столиці Ботсвани і Габону й легко ділять без калькулятора. Так зазвичай триває до третього курсу, потім ситуація починає змінюватися. В міру того, як від студента вимагається не запам'ятати і повторити, а дати критичний аналіз, зробити висновок, знайти вихід, запропонувати альтернативу тощо, американці починають переганяти росіян. Це особливо помітно на старших курсах і в аспірантурі. Я переконався, що 25-30-річний американець в середньому – при значно меншому обсязі знань – переважає свого російського ровесника в умінні нестандартно мислити, думати не тільки творчо і критично, але й самостійно і практично» [3].

Перші два роки у коледжах викладають загальні дисципліни. Коледжі надають загальнокультурну і загально-гуманітарну підготовку, яку не змогла дати школа. Тільки на третьому курсі студенти обирають собі спеціалізацію.

Щоб отримати ступінь бакалавра, необхідно набрати 120 кредитів (credit hours). Бали нараховують за відвідування занять, реферати чи курсові, написання тестів. У кінці кожного семестру студенти складають іспити і заліки. Тільки 32% студентам державних вишів і 52% приватних на це вистачає чотирьох років навчання.

Лекційний процес в американських коледжах дуже гнучкий. Є загальні предмети для обов'язкового засвоєння, і є обрані самим студентом. Коли їх вивчати, вибирає сам студент. Тому на одній лекції з обов'язкового предмету можуть сидіти першокурсники, які вирішили спочатку вивчати базові предмети, і п'ятикурсники, які спочатку опанували профільні предмети. Студенти можуть самі обирати режим навчання, особливо коли вони мають маленьких дітей. Вони можуть навчатися декілька днів по 10 годин, а решту днів не з'являтися в університеті. Але якщо студент не вклався у відведені для бакалаврату 4 роки, він може вчитися далі, поки не здасть потрібні дисципліни – і 5 років, і 6. Для більшості студентів навчання закінчується одержанням ступеня бакалавра. Унікальним для системи американської освіти є те, що можна змінити галузь вибору основної спеціальності.

З розвитком Інтернету все більше студентів навчаються дистанційно в онлайн-режимі. Серед них багато старших людей, які вирішили змінити спе-

ціальність або просто розширити світогляд, домогосподарок і студентів з інших країн [3].

Щоб стати магістром, треба вступити до магістерської школи коледжу чи університету. Лише 15%-20% студентів продовжують своє навчання в магістратурі. У магістратурі студентам прищеплюють навички дослідницької роботи, вчать аналітично мислити, творчо підходити до рішення наукової задачі. Студенти працюють у студентських лабораторіях, конструкторських і проектних бюро, займаються написанням наукових докладів і статей, виступають з доповідями на конференціях як у своїй країні так і за кордоном. Їх дослідницькою діяльністю керують професори.

Лише п'ять-сім відсотків випускників магістратури вступають до аспірантури. Більшість університетів США вимагають від кандидатів на одержання ступеня доктора вміння читати двома іноземними мовами. Після її закінчення вони захищають докторську дисертацію (PhD). Кандидатської дисертації в американській системі освіти немає. Ступінь доктора присуджують після складення іспитів із спеціальних дисциплін і захисту дисертації.

Таким чином, філософія американської школи «Повір у себе – і ти досягнеш свого» спонукає робити все, щоб школяр міг сказати про себе: «Я – блискучий учень», «Я – номер один». Американці вчаться протягом усього життя, щоб виживати і працювати. Америка — нація тих, хто навчається [4].

Бібліографічні посилання:

1. Американская система образования. URL: <https://www.psychologos.ru/articles/view/amerikanskaya-sistema-obrazovaniya>
2. Особенности системы образования. URL: <https://www.psychologos.ru/articles/view/amerikanskaya-sistema-obrazovaniya>
3. Система освіти в США. URL: www.eduget.com/news/sistema_osviti_v_ssha-239
4. Зміни в освіті США за останні 15 років. URL: http://elib.umsa.edu.ua/jspui/bitstream/umsa/627/1/Gladka_%20statja%20USA.pdf

Шумейко Олександр Михайлович,
викладач Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**СТРАТЕГІЧНА САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ЛІДЕРСТВА
ТА ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ**

У сучасному суспільстві на тлі останніх соціально-політичних процесів дедалі більший інтерес науковців-практиків, що займаються проблематикою менеджменту, спрямований на вивчення особистості лідера. Це питання є особливо актуальним з огляду на те, що в суспільстві й наукових колах панує стала думка про те, що для того, аби побудувати успішну кар'єру – треба або бути лідером, або розвивати в собі лідерські якості. Особливо нагальною така постановка питання є для молоді: випускників ВНЗ і молодих спеціалістів,